

Реферат на тему: "Творчість О.Д. Іваненко"

Оксана Іваненко

Творчість О.Д. Іваненко

Першу свою казку Оксана Дмитрівна Іваненко написала у шість років. Казка була вміщена в домашньому рукописному журналі "Гриб", який дівчинка сама й "редагувала". Пізніше її дитячі повісті з'являлися в рукописному журналі, який виходив у гімназії.

В родині Іваненків панував культ художнього слова. Мала Оксана страшенно любила слухати і переповідати казки, була активним учасником літературних ігор, аматорських вистав. Вдома часто читали вголос твори М. Гоголя, О. Грибоедова, Т. Шевченка, Г. Х. Андерсена, обговорювали новини літературного життя, переглядали журнали. Батько Оксани працював редактором газети, мати — вчителькою.

Майже все прочитане одразу перетворювалося на гру. А ігри були велелюдні, бо дітей у домі завжди було багато. Своїх двоє — Оксана і старший на два роки брат Дмитро, двоюрідні брати і сестри, які постійно жили у Іваненків, та ще діти, якими опікувалася мати — вчителька притулку для сиріт. Будинок, двір, сад — скрізь дитячий галас. І батько, який втратив надію на спокій, просив лише не заважати, коли він працює.

Влітку дітей вабила річка Ворскла, таємничий монастир на горі, тіnistий сад, а взимку малеча влаштовувала дитячі "університети". Брат Дмитро виступав у них "професором". Малеча читала, писала твори. А Оксана, коли піросла, палко мріяла бути вчителькою. Отак і розвивався у дівчинки потяг до літератури й педагогіки. Отак і несе Оксана Дмитрівна крізь усе своє життя ці два начала: одне — творити, писати, друге — засобами художнього слова навчати, впливати на формування духовного світу дитини.

Народилася Оксана Дмитрівна 13 квітня 1906 року в Полтаві — провінційному на той час, але багатому на літературно-мистецькі традиції місті. Тут жив і працював засновник нової української літератури І. П. Котляревський, будиночок якого приваблював численних відвідувачів. Недалеко від Іваненків мешкав популярний в Росії письменник В. Г. Короленко — автор "Сліпого музиканта", герої якого ніби вийшли з таємничого монастиря, що на горі... Хвилювала дівчинку й романтична історія рідного міста. Тут відбулась знаменита Полтавська битва, яку Оксана не раз собі уявляла, стоячи на Шведській могилі.

Художньої літератури для дітей бракувало. І Оксана пише для своїх малих вихованців казки, вірші, оповідання, п'єси. Керівництво дитячими будинками помітило нахил молоді виховательки до писання і часто до свят замовляло їй написати щось для дітей. А завідувачка дитбудинку, де працювала Оксана, просто замикала її в кабінеті і

не випускала доти, доки молода вихователька не закінчувала роботи над сценарієм для художньої самодіяльності. Оксана Дмитрівна Іваненко вважає, що саме поєднання педагогіки і захоплення літературою зробило її письменницею.

Бажання поглиблювати знання привели її у 1923 році до Харкова. Вона продовжує навчатися на факультеті соціального виховання Харківського інституту народної освіти, відвідує літературні вечори, знайомиться з Н. Забілою, П. Усенком, О. Копиленком, І. Сенченком. В рішеннях партії і уряду ставиться питання про створення дитячої періодики, дитячої літератури. В пресі часто на цю тему виступає Максим Горький.

Оксана Іваненко їде працювати в колонію для неповнолітніх імені Максима Горького під Полтаву, керує якою добрий знайомий матері Ані Семенович Макаренко.

У колонії Оксана Іваненко змогла застосувати і набуті знання з педагогіки, і досвід попередньої роботи в дитбудинку.

Тут остаточно утвердилася її громадянська позиція, тут остаточно визначилася її життєва мета — працювати для дітей. Вона закінчує аспірантуру Науково-дослідного інституту педагогіки, захищає дисертацію на тему: "Дитяча літературна творчість". Енергійну, ініціативну молоду вчительку виділив А. С. Макаренко. Пізніше він вивів Оксану Іваненко в образі Оксани Варської в "Педагогічній поемі". Колонія відіграла в житті Оксани Дмитрівни надзвичайну роль.

У 1933 році Оксана Іваненко друкує першу казку "Сандалики, повна скорість!" — твір, наскрізь пронизаний проблемами сучасності. Завдяки чарівній здатності сандаликів швидко літати, дівчинка опиняється у холодному північному краї, потім — у жаркій пустелі. Дорогою вона знайомиться з людьми, що живуть тут, і природою, яка їх оточує. Потім потрапляє за кордон, зустрічає там юрби робітників, бачить гасла "Мир і щастя" і впевнюється, що й тут прості люди прагнуть миру — так само, як і в її країні. Дівчинка стає учасницею подій, що розгортаються навколо літального апарата, бо разом зі своїми друзями стривожена тим, що "лихі люди можуть його використати не на добро, а на страшні справи".

Вже в цій першій казці письменниці вдалося показати, як поєднуються у вчинках її героїні особисті й громадські інтереси.

1934 року у Харкові відбувається конференція дитячих письменників. На конференцію приїхала велика група російських письменників К. Чуковський, С. Маршак, А. Барто. Вони зацікавлено поставилися до здобутків української дитячої літератури, схвально відгукнулися про казку О. Іваненко. На конференції з доповіддю виступив нарком освіти В. Затонський, який пізніше підтримав творчі пошуки О. Іваненко. Ставлення до дитячої літератури, зокрема до казки, міняється.

У Москві створюється Дитвидав. На Першому Всесоюзному з'їзді письменників було проголошено, що в Радянському Союзі є велика література для дітей. Про це на з'їзді говорили Максим Горький, К. Чуковський, С. Маршак. Про українську дитячу літературу виголосила слово Наталя Забіла.

З'являються нові твори Оксани Іваненко: казки, оповідання, повість про дитячі роки Т. Г. Шевченка. За успіхи, в розвитку дитячої літератури у 1939 р. письменницю

було нагороджено орденом "Знак пошани".

У казках "Великі очі", "Чудесна квітка", "Три бажання", "Чарівні зерна" письменниця створює образ лікаря-чарівника, який лікує "брехунів, боягузів, базік, ледарів, заздрих і тому подібних хворих, що заважають жити собі й іншим", лікує швидко й без болю. Користуючись фольклорними прийомами перетворень письменниця вчить, що лише самовіддана чесна праця робить людину кращою. Тільки завдяки їй Ясь, котрий "нічого не хотів робити", стає музикантом-віртуозом ("Великі очі"); дівчинка Галя, "яка всього боялася", піднімається в повітря, опускається на дно моря, долає високі гори, щоб добути квітку і стати хороброю ("Чудесна квітка"); дівчинка Зіна, яка "хворіла" на заздрість, завдяки чарівному камінцю пробує свої сили в музиці, у вирощуванні квітів, у спорті, і лише конкретна допомога хворому вилікувала її ("Три бажання"). Усвідомлення обов'язку перед класом, школою, суспільством в процесі трудового виховання — наскрізна ідея дидактичних казок О. Іваненко. Героями "Лісових казок" виступають тварини, рослини. "Саме казкові прийоми персоніфікації тварин дають можливість не тільки познайомити наймолодших дітей з цілком реальними першими відомостями про навколишній світ, про життя природи взагалі, але й подати в найлегшій, найдохідливішій формі навіть складні питання соціальних взаємин між людьми, перші уроки дружби й взаємодопомоги, розуміння, що погано, а що добре", — пояснює письменниця, чому не обминає драматичних моментів з життя тварин.

Після "Сандалики, повна скорість!" тему любові до рідного краю Оксана Іваненко продовжує у казках "Куди літав журавлик", "Маяк". У листі до письменниці К. Чуковський писав: "Я ще не прочитав Вашого "Журавлика", але по картинках бачу свою милу бармалееву Африку. І жайворонок, що лежить на спині у журавля, щоб "вітати весну" і "нервовий" страус, і крокодил — "наче перевернутий човен"; і "поважний і спокійний марабу"; уявляю, як це до серця дітям !.. Чудова пісня —

Не звій мене журавликом,

Щоб я не журився —

в ній така світла усмішка". У казці журавлик мандрує у вирій. Дорогою (через Україну, Дунай, Чорне море, Ніл) він знайомиться з птахами, звірями, їхніми звичками, умовами життя. Та найбільше радіє журавлик зустрічі з рідною землею. "Здавалося, усі гаї, річки, що, нарешті, скинули кригу і розлилися, бо не могли стримати своєї радості, усі села, міста — такі рідні, такі близькі!" Деревата вітали, проліски. "Навіть люди виходили і махали їм руками, а діти сміялися, і співали..."

Як маяк, не дає збитися з шляху відважним морякам Батьківщина ("Маяк"). Відчуття її сили, величі надихає на подвиги. Тільки у зв'язках з нею розкриваються моральні й фізичні сили Марка, Данилка, Ганнусі. І тільки Петро на мить засумнівався, одступився од високих принципів, як слава підступно й зрадливо запаморочила йому голову.

У своїй творчості Оксана Іваненко спиралася на досвід народної казки, на традиції таких казкарів, як Андерсен, Лев Толстой, Іван Франко. Змалювання природи

підпорядковане розв'язанню важливих морально-етичних проблем: заклик берегти природу, не порушувати гармонії у творах письменниці прозвучав набагато раніше, ніж у середовищі вчених.

Під час війни з двома малими дітьми і хворим батьком Оксана Іваненко опиняється у Свердловську. Вона ще не знає, що чоловік загинув на фронті. Письменницька сім'я Свердловська радо зустріла Оксану Іваненко. Особливо тісні дружні стосунки встановилися в неї з Ольгою Форш, Марієттою Шагінян. Завдяки їм та керівникові свердловської письменницької організації мудрому казкареві Павлу Бажову Оксана Іваненко повернулася до літературної творчості, її залучають до виступів у школах, госпіталах, на радіо.

Восени 1943 року Оксана Іваненко повертається до Києва.

Передусім письменницю цікавлять школярі, їх готовність у складних, часом екстремальних умовах приймати самостійні рішення, вступати у боротьбу з ненависним ворогом. Ці риси їм прищепила школа. І глибоко символічно, що Льоня Шевченко допомагає бійцям, які засіли в його рідній школі ("Школа"). Цим він немов захищає її від загарбників. Дівчинка Кишинька несе на окупованій території газету ("Пошта прийшла"), наражаючись на смертельну небезпеку. Десятирічний Толя переховує у колодязі полковий прапор ("Таємниця"). Діти тилу надсилають на фронт бійцям подарунки ("Подарунок"), дбають про дітей, яких розкидала війна ("Молодша сестричка")... Чисті, благородні поривання дітей майстерно змальовані письменницею, вони не можуть не хвилювати читача.